

MEMORANDUM

Vlaamse verkiezingen 2024

Datum: 30-11-2023

Inhoudstafel:

CONTEXT	2
HEFBOMEN SAMENGEVAT	3
TOELICHTING & ARGUMENTATIE	5
1) Verzoekschrift 25 van 22/05/23 aan Vlaams parlement over burgerparticipatie bij grootschalige hernieuwbare-energieprojecten	5
2) Energiegemeenschappen en energiedelen	6
a) Herbron de definities	6
b) Evalueer de aanmeldingsprocedure	7
c) Schep duidelijkheid rond Energiedelen	8
d) Ondersteun burgerinitiatieven	10
e) Energiedelen in appartementsgebouwen	12
f) Suggestie voor een snelweg naar een koolstofvrij Vlaanderen	14
3) Betaalbaar en energiezuinig wonen: ondersteun coöperatieve renovatietrajecten	15
Context: burgerenergiecoöperaties hebben kennis en wekken vertrouwen	15
Beleidsaanbevelingen	16
4) Warmte	17
a) Burgerenergiecoöperaties zijn een ideale partner om mee te betrekken in de warmtetransitie	17
b) Ondersteuning van coöperatieve warmtenetten	17
c) Regelgevend kader voor warmtenetten	17
d) Call groene warmte	18
e) Betaalbare lokale warmte	18
5) Financiering distributienet door burgers	18

CONTEXT

De bewustwording rond de ontregelende **klimaatverandering** en de urgentie en het draagvlak voor noodzakelijke maatregelen rond mitigatie en adaptatie groeit. De energietransitie van ‘fossiel en centraal’ naar ‘hernieuwbaar en decentraal’ trekt zich op gang. Naast overheid en bedrijven spelen gezinnen en burgers hierin een erg belangrijke rol. Om iedereen mee te krijgen in een positief transitieverhaal is er behoefte aan een **sociaal rechtvaardige energietransitie**.

Burgerenergie-coöperaties bewijzen in tijden van energiecrisis hun veerkracht en economische meerwaarde¹ voor de gemeenschap. Dit inspireerde Europa in haar Clean Energy for all Europeans Package (CEP) tot het definiëren van ‘energiegemeenschappen’. Europa stelt burgers centraal in de noodzakelijke energietransitie door het creëren van een gelijk speelveld, met als doel om burgerinitiatieven te onderscheiden en te ondersteunen. Alle lidstaten moeten dit uitwerken en doorvoeren. Vlaanderen zette de eerste stappen naar regelgeving en implementatie, doch moet dringend evalueren en bijsturen conform de Europese directieven.

Dit memorandum reikt adequate hefboomen aan om dit te realiseren door optimaal gebruik te maken van de drijvende kracht van reeds bestaande **burgerinitiatieven** in Vlaanderen. In burgerenergie-coöperaties maken, delen en besparen burgers samen energie. Burgerenergie-coöperaties hebben reeds meer dan 30 jaar ervaring als ‘energiegemeenschappen’ in Vlaanderen, en doen reeds 20 jaar aan ‘collectief energiedelen’ met topscores voor dienstverlening² en herkomst (VREG) en investeringsbeleid³ (Greenpeace). Zij denken ook op de dag van vandaag actief mee aan het implementeren van het concept energiegemeenschappen (volgens de nieuwe wetgeving) in de praktijk en werken hiervoor actief samen met VEKA.

---

¹ <https://www.rescoopv.be/actueel/meerwaarde-burgerenergie-co%C3%B6peraties-breekt-alle-records-2022>

² <https://www.vreg.be/nl/servicecheck-vergelijk-de-dienstverlening-van-de-leveranciers>

³ <https://mijngroenestroom.be/#ranking>

HEFBOMEN SAMENGEVAT

1. Verzoekschrift⁴ Vlaams parlement 2023/25

Pak het energievraagstuk aan de bron aan. Neem een gelijkaardig initiatief als vervat in het Nederlands klimaatakkoord⁵ van 2019 m.b.t. burgerparticipatie in grootschalige hernieuwbare energieprojecten op land.

Dat voorziet in een verplicht participatieplan op maat van de lokale gemeenschap tot 50% burgerparticipatie⁶ als voorwaarde voor een vergunningsaanvraag.

2. Energiegemeenschappen (EG) en energiedelen (ED)

- a) **Herbron de definities van EG:** stem de Vlaamse definities van ‘energiegemeenschappen’ beter af op de Europese directieven & visie waarin burgerinitiatieven centraal staan.
- b) **Evalueer de aanmeldingsprocedure van EG:** vervang de vrijblijvende aanmeldingsplicht via de website van de VREG, door een erkenningsprocedure met controle vooraf én achteraf met duidelijke criteria. Koppel alvast de aanmelding bij de VREG aan de registratie bij Fluvius.
- c) **Schep duidelijkheid rond Energiedelen⁷:** Vlaanderen heeft ruim 20 jaar ervaring met ‘collectief Energiedelen’ door energiegemeenschappen (burgerenergie-coöperaties) met positieve impact op de huishoudelijke energiefactuur van de leden. Met de nieuwe regelgeving verengt Vlaanderen het Energiedelen echter tot ‘individueel energiedelen’ zonder duidelijke meerwaarde voor zowel de energiedelers als de gemeenschap. Dit zorgt niet voor het volleggen van geschikte daken met PV. Evalueer beide vormen van energiedelen en werk ondersteunende maatregelen uit die het optimaal benutten van geschikte daken stimuleren.
- d) **Ondersteun burgerinitiatieven:**

De Nederlandse overheid heeft twee krachtige hefboomen opgezet om burgerinitiatieven te ondersteunen. Wij vragen dat Vlaanderen gelijkaardige hefboomen ontwikkelt.

  - a) De opname in het Klimaatakkoord van een verplicht participatieplan tot 50% burgerparticipatie in grootschalige wind- en zonprojecten op maat van de gemeenschap als voorwaarde voor vergunningsaanvraag.
  - b) De uitrol van een Ontwikkelfonds voor energiecoöperaties.
- e) **Energiedelen in appartementsgebouwen:** Energiedelen in appartementsgebouwen riskeert zijn doel volledig mis te lopen, door energieleverancierstoelagen, en door administratieve kosten aangerekend door de syndici. De ongelijkheid tussen appartementsbewoners en bewoners van rijwoningen wordt hierdoor scherp gesteld. De regelgeving in het Brussels hoofdstedelijk gewest kan daarvoor een inspiratiebron zijn.
- f) **Suggestie voor een snelweg naar een koolstofvrij Vlaanderen.**

Durf als overheid te vertrekken van het wensbeeld waar we naar toe moeten, en pas daarop het plannings- en vergunningstraject voor windenergie op land aan.

⁴ <https://www.rescoopv.be/actueel/vlaanderen-waait-de-wind-nog-niet-voor-iedereen>

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/06/28/klimaatakkoord>

⁶ <https://www.hier.nu/regionale-energiestrategie/klimaatakkoord-participatie-en-50-eigendom-van-lokale-omgeving>

⁷ <https://www.rescoopv.be/actueel/meerwaarde-burgerenergie-co%C3%B6peraties-breekt-alle-records-2022>

3. **Betaalbaar en energiezuinig wonen**

Erken de toegevoegde waarde van coöperatieve renovatie-initiatieven en hun bijdrage aan duurzame verwarming en koeling, en bied gerichte ondersteuning voor de opschaling en vermenigvuldiging/uitrol van coöperatieve renovatieprogramma's. Zorg ervoor dat overheidsaanbestedingen toegankelijk zijn voor coöperatieve renovatieprogramma's. Zet in op ontzorging en (voor)financiering van renovaties. Stimuleer een collectieve aanpak.

4. **Warmte**

Erken de rol van burgerenergiecoöperaties bij de ontwikkeling van warmtenetten in Vlaanderen. Ondersteun die ontwikkeling van coöperatieve warmtenetten, net zoals in Nederland. Houd het regelgevend kader voor de realisatie van warmtenetten zo open mogelijk.

5. **Financiering distributienet door burgers**

Onze netbeheerder Fluvius staat voor gigantische investeringen die nodig zijn om het net klaar te maken voor de elektrificatie als gevolg van de energietransitie maar lokale besturen kunnen dit steeds minder opbrengen. Burgers rechtstreeks laten participeren zou burgerkapitaal activeren, zorgen voor meer betrokkenheid en strategische infrastructuur in Vlaamse handen houden.

TOELICHTING & ARGUMENTATIE

1) Verzoekschrift 25 van 22/05/23⁸ aan Vlaams parlement over burgerparticipatie bij grootschalige hernieuwbare-energieprojecten

Pak het energievraagstuk aan de bron aan. Neem een gelijkaardig initiatief als vervat in het Nederlands klimaatakkoord ⁹ van 2019 m.b.t. burgerparticipatie in grootschalige hernieuwbare energieprojecten op land.

Dit is een uitnodiging aan projectontwikkelaars om hernieuwbare energieprojecten te realiseren samen met de lokale gemeenschap in het kader van een sociaal rechtvaardige energietransitie. Het geeft invulling aan de omzetting van de Europese directieven m.b.t. energiegemeenschappen. Europa vereist immers een gelijk speelveld voor burgerinitiatieven, met ondersteunende maatregelen ter bevordering van energiegemeenschappen en -activiteiten waarin burgers centraal staan. Het geeft tevens invulling aan artikel 343 van het burgerlijk wetboek dat elke burger gelijk gebruiksrecht toekent van Commons zoals wind en zon. De federale overheid past dit toe op offshore wind in de nieuwe tender voor de Princes Elisabethzone. We verzoeken de Vlaamse bewindvoerders hetzelfde te doen voor onshore wind en zon.

De energiecrisis van 2022 en de impact op de huishoudelijke energiefactuur toont de urgentie hiervan aan. Europa verzeilde in de ergste energiecrisis sinds de jaren 70. Huishoudens en bedrijven kreunen onder exploderende energiefacturen, door stijgende marktprijzen maken energieproducenten overwinsten en gaan energieleveranciers failliet, overheden nemen milderende maatregelen met ernstige gevolgen voor de begroting. In deze chaos blijken burgerenergie-coöperaties opmerkelijk veerkrachtig. Voor hen is stroomlevering een dienstverlening aan de leden. Leden zijn terzelfdertijd eigenaar van de installaties en gebruiker van de geproduceerde energie. Ze bepalen zelf hoeveel die energie moet kosten op hun energiefactuur, en hoeveel die moet opbrengen voor hun burgerenergiecoöperatie. De geproduceerde elektriciteit wordt collectief gedeeld aan kostprijs plus marge. Burgerenergie-coöperaties (REScoops) zijn energiegemeenschappen met een leveringsvergunning voor collectief energiedelen, met topscores voor dienstverlening en herkomst (VREG) en investeringsbeleid (Greenpeace). Ca 2% van het residentieel cliënteel staat in voor hun eigen burgerenergie, wat in crisisjaar 2022 een economisch voordeel opleverde van ca 550 euro op de huishoudelijke energiefactuur.

Vaststelling: een coöperatief aandeel van 250€ geeft levenslang toegang tot betaalbare burgerenergie, eenmalige energiecheques van 200€ verlagen eventjes de energiefactuur met ernstige gevolgen voor de begroting.

Sinds begin 2022 geldt echter een coöperatieve contractstop, je kan maar zoveel energiedelen als je samen produceert. De ruimtelijke ordening in Vlaanderen maakt geschikte locaties voor onshore windturbines schaars. Door de windrush zijn de meest interessante locaties reeds speculatief onder contract gebracht door commerciële ontwikkelaars. Daardoor worden grootschalige wind en zon in Vlaanderen de facto geprivatiseerd, wat zowel in strijd is met art.343 BW als met de EU-directieven die een gelijk speelveld vereisen voor burgerinitiatieven. Om letterlijk en figuurlijk

---

⁸ [Verzoekschrift 25 van 22/05/23 bij het Vlaams Parlement](#)

⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/06/28/klimaatakkoord>

ruimte te maken voor burgerinitiatieven ontwikkelden lokale overheden reeds diverse regelgeving rond draagvlakmodellen, democratisch verankerd in gemeenteraads- en provincieraadsbesluiten. Het Nederlands klimaatakkoord van 2019 vertoont niet alleen opvallend veel gelijkenissen met het Eeklo's gemeenteraadsbesluit van 2014, het toont ook aan dat er voldoende wettelijke basis bestaat voor burgerparticipatie in hernieuwbare energieprojecten wanneer dit vooraf in plaats van achteraf geregeld wordt.

Vaststelling: zonder draagvlakmodel dragen windturbines niét bij aan een structurele verlaging van de huishoudelijke energiefactuur maar eerder aan meer energie-armoede, wat de overheid verplicht te milderen via energiecheques en overwinstbelastingen achteraf.

Het potentieel voor Vlaanderen is gigantisch: mochten 50% van de 670 onshore¹⁰ windturbines coöperatief zijn, dan konden ca 1 miljoen huishoudens rechtstreeks genieten van een mildere energiefactuur zonder impact op de begroting.

Met dit verzoekschrift vragen we de bewindvoerders om de oorzaak **aan de bron** aan te pakken door **vooraf** gelijke toegang tot hernieuwbare energiebronnen te voorzien. Dit leidt tot meer energie-autonomie, een positievere handelsbalans, minder milderende maatregelen achteraf.

2) Energiegemeenschappen en energiedelen

a) Herbron de definities

Stem de Vlaamse definities van 'energiegemeenschappen' beter af op de Europese directieven & visie.

Vertrek daarbij vanuit de maatschappelijke meerwaarde die Europa voor ogen heeft.

Het huidig regelgevend kader van Vlaanderen legt de focus van energiegemeenschappen te veel op de activiteit energiedelen van (hernieuwbare) energie, en laat de andere activiteiten van duurzaam energiebeheer zoals vervat in de Trias Energetica (energiebesparing) onderbelicht.

Nochtans kunnen energiegemeenschappen wel degelijk een belangrijke bijdrage leveren aan het sensibiliseren rond energiebesparing en flexibiliteit. Voor de bestaande burgerenergiecoöperaties die lid zijn van REScoop Vlaanderen behoort het tot hun missie om hun leden te sensibiliseren en aan te zetten tot rationeel energieverbruik, en via een geleidelijke professionalisering jobs te creëren met een belangrijke sociale meerwaarde.

Bij de omzetting van de Europese ambities over energiegemeenschappen in Vlaamse regelgeving heeft Vlaanderen tijdig de definities HEG en EGB uitgewerkt. Echter levert de huidige Vlaamse regelgeving nog te weinig stimulansen om de beoogde doelstellingen van het decreet te realiseren via burgerinitiatieven: het optimaal benutten van dakoppervlak, het zo goedkoop mogelijk produceren van hernieuwbare energie met positieve impact op de huishoudelijke energiefactuur, het energie-efficiënt maken van het Vlaams patrimonium, het bestrijden van energie-armoede, het bevorderen van energie-efficiëntie via vraagsturing, de vermindering van de belasting van het elektriciteitsnetwerk.

---

¹⁰ <https://wind.ode.be/nl/cijfers>

b) Evalueer de aanmeldingsprocedure

Vervang de loutere aanmeldingsplicht als 'energiegemeenschap' via de website van de VREG, door een erkenningsprocedure met controle vooraf én achteraf met duidelijke criteria. Koppel alvast de aanmelding bij de VREG aan de registratie bij Fluvius.

Zorg alvast voor een koppeling tussen de aangemelde energiegemeenschappen (VREG) en de registratie van energiegemeenschappen bij Fluvius: vandaag kunnen energiegemeenschappen die niet op de VREG lijst staan zich toch registreren als energiegemeenschap op de website van de VREG en al het nodige doen om actief op te treden als energiegemeenschap.

De vraag stelt zich of een aantal aanmeldingen bij de VREG de toets met de Europese directieven kan doorstaan, niet alleen op het vlak van samenstelling, maar ook op het vlak van hun houding tegenover het promoten van een duurzame energiestrategie, energiebesparing en rationeel energieverbruik, bestrijden van energie-armoede.

Europa wil een gelijk speelveld voor burgerinitiatieven en vraagt de lidstaten om hun regelgeving te bekijken en aan te passen: naast de regelgevende autoweg voor bedrijven wenst Europa een regelgevend fietspad voor burgerinitiatieven.

De Europese directieven inzake energiegemeenschappen zijn heel duidelijk ontwikkeld om bottom up burgerinitiatieven (= de fietsers) te faciliteren, om ze te kunnen onderscheiden van bedrijfsinitiatieven die top down zijn opgericht (= de vrachtwagens). Vrachtwagens die op het fietspad komen rijden brengen de fietsers in gevaar.

Het is niet de bedoeling geweest van Europa, bij het opstellen van de Europese directieven, om bedrijfsinitiatieven te benoemen als energiegemeenschap. Dit zijn namelijk de vrachtwagens die zich begeven op het Vlaamse fietspad en zo de fietsers in gevaar brengen.

We adviseren om de Vlaamse definities over energiegemeenschappen en de aanmeldingsprocedure voor energiegemeenschappen bij de VREG af te stemmen op de Europese directieven & visie, en hierbij te vertrekken van de maatschappelijke meerwaarde die energiegemeenschappen zouden moeten realiseren in een sociaal rechtvaardige energietransitie. De aanmeldingsprocedure zoals voorzien in het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest** kan hierbij als inspiratiebron dienen.

c) Schep duidelijkheid rond Energiedelen¹¹

Vlaanderen heeft ruim 20 jaar ervaring met ‘collectief energiedelen’ door energiegemeenschappen (burgerenergie-coöperaties) met positieve impact op de huishoudelijke energiefactuur van de leden. Met de nieuwe regelgeving verengt Vlaanderen het Energiedelen echter tot ‘individueel energiedelen’ zonder duidelijke meerwaarde voor zowel de energiedelers als de gemeenschap. Dit zorgt niet voor het volleggen van geschikte daken met PV. Evalueer beide vormen van energiedelen en werk ondersteunende maatregelen uit die het optimaal benutten van geschikte daken stimuleren.

Energiedelen kampt in Vlaanderen met 2 fundamentele problemen. Enerzijds is het géén stimulans om alle geschikte daken optimaal te benutten voor de productie van zonenergie, wat nodig is voor een 100% sociaal rechtvaardige energietransitie. Anderzijds focust de Vlaamse regelgeving op een vorm van ‘individueel energiedelen’ zonder duidelijke meerwaarde voor zowel energiedelers als gemeenschap.

Europa specificeert in de directieven rond Energiegemeenschappen niet welke vorm Energiedelen moet aannemen maar vermeldt het als mogelijke activiteit van Energiegemeenschappen. Dat is bewust om de reeds bestaande vormen van energiedelen die als inspiratiebron dienden niet te verstoren. Vlaanderen daarentegen specificeert Energiedelen wel als ‘individueel energiedelen zonder leveringsvergunning en zonder btw-nummer’ waarbij het individu centraal staat en niet de gemeenschap. Dit kan als P2P (verkoop van overschot aan mijn buurman of neef), delen met jezelf (mijn vakantiewoning), delen in hetzelfde gebouw (medebewoners flatgebouw), delen in gemeenschap (bij Fluvius aangemelde Energiegemeenschap). Het betreft het ‘verschuiven’ van gratis kilowatturen van de ene energiefactuur naar de andere, van het ene aansluitpunt naar het andere zonder maatschappelijke meerwaarde. Maar het verschuiven van gratis kWh is niet gratis. Alle leveranciers¹² worden verplicht om het ‘individueel energiedelen’ te ondersteunen. Dat verplicht hen om per kwartier in plaats van jaarlijks een afrekening maken, maar ook om individueel per energiedeler het profiel- en balancerings-risico dragen. Dit verhoogt de complexiteit en verlaagt de efficiëntie, veroorzaakt extra risico’s en kosten, en schept een vorm van btw-ontwijking. De extra administratieve, profilerings- en balancing-kosten dreigen hoger uit te vallen dan het voordeel op de energiefactuur van de energiedelers of dreigen de niet-energiedelers opgezadeld te worden met de kosten die de energiedelers veroorzaken.

Vóór 2019 en de komst van de Europese directieven ontstonden energiegemeenschappen als burgerenergie-coöperaties en bestond de enige legale manier om te ‘Energiedelen’ erin om een leveringsvergunning aan te vragen en ‘leverancier’ te gaan spelen voor de leden. Dergelijke burgerenergie-coöperaties zijn dus energiegemeenschappen met een leveringsvergunning en met een btw-nummer, die ‘collectief energiedelen’ met een positieve impact op de huishoudelijke energiefactuur sinds 2003 en met topscores voor [investeringsbeleid \(Greenpeace\)](#), [dienstverlening \(VREG\)](#) en [investeringsbeleid \(Greenpeace\)](#).

Bij ‘collectief energiedelen’ staat de gemeenschap centraal, die optreedt als aggregator voor het collectief belang van de leden, zowel aan de productie- als afnamekant. Elk kwartier wordt niet individueel maar wel collectief gebalanceerd wat veel efficiënter is en zorgt voor

¹¹ <https://www.rescoopv.be/actueel/meerwaarde-burgerenergie-co%C3%B6peraties-breekt-alle-records-2022>

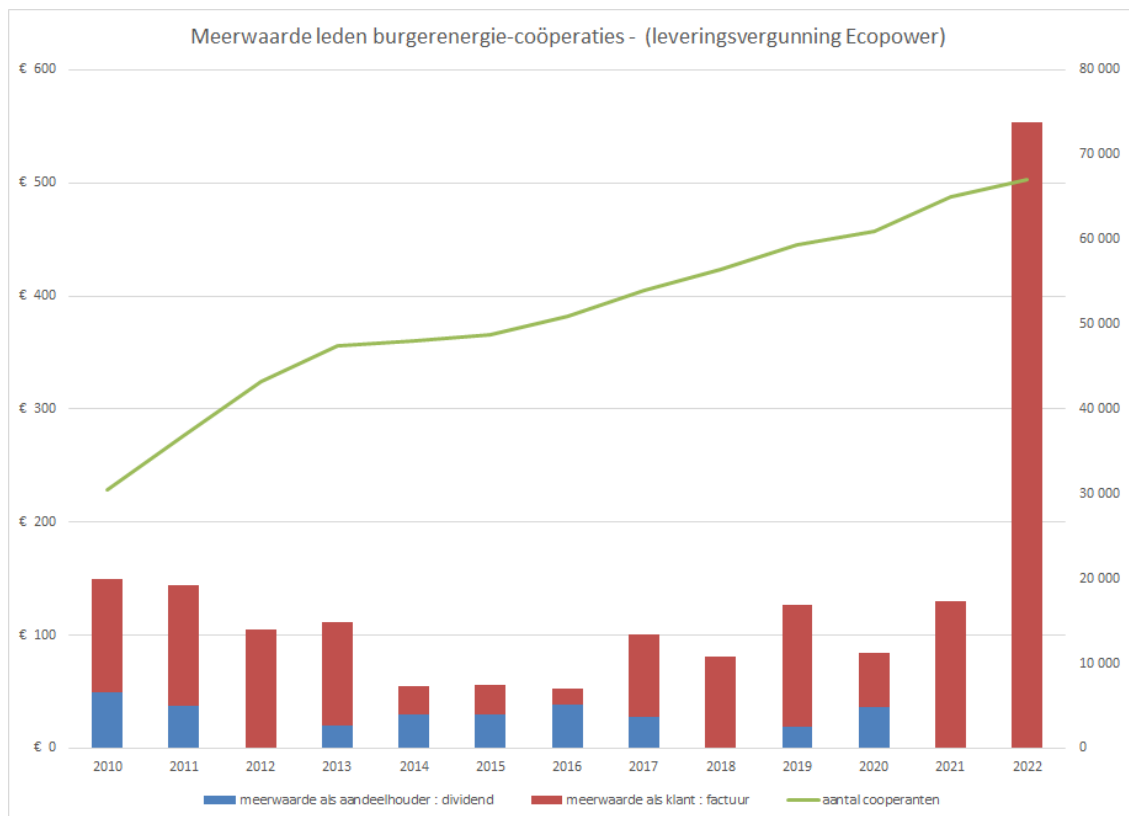
¹² Vlaanderen beschouwt onterecht alle organisaties met een leveringsvergunning als commerciële leveranciers die energie verkopen op de markt

structurele meerwaarde voor zowel leden als gemeenschap. De Vlaamse burgerenergie-coöperaties delen de leveringsvergunning van Ecopower onder de vlag van burgerenergie¹³. De energie die ze samen produceren, delen ze onder hun leden aan een faire prijs: kostprijs plus marge (in plaats van marktprijs). Ecopower is geen commerciële elektriciteitsleverancier maar een energiegemeenschap met een leveringsvergunning die gedeeld wordt met andere energiegemeenschappen. Toch verplicht Vlaanderen ook Ecopower om naast het collectief energiedelen ook het individueel energiedelen aan te bieden. Het doel van Europa is om het energiegemeenschappen makkelijker te maken niet moeilijker!

Ca 2% van het residentieel cliënteel in Vlaanderen doet aan ‘collectief energiedelen’ met [burgerenergie](#). Door het stijgend succes geldt momenteel echter een contractstop bij de burgerenergie-coöperaties, nieuwe leden kunnen pas burgerenergie afnemen zodra er nieuwe coöperatieve windturbines en zonneparken bijkomen.

Nooit eerder was de meerwaarde die burgerenergie-coöperaties creëren in Vlaanderen groter dan in crisisjaar 2022. Vorig jaar genoten ca 60.000 coöperatieve huishoudens een voordeel van gemiddeld 550 euro op hun energiefactuur. Dat is het equivalent van ca drie energiecheques, maar dan zonder negatieve impact op het begrotingstekort. Onderstaande grafiek toont de evolutie van de meerwaardecreatie sinds 2010 op basis van officiële cijfers uit V-test VREG en jaarverslagen. De economische meerwaarde (rood = voordeel energiefactuur) blijkt een veelvoud van de financiële meerwaarde (blauw = dividend).

Dat coöperaties veerkrachtig zijn en robuuster in crisisperiodes is historisch een gekend fenomeen ([prof. Tine De Moor](#) Economische en sociale geschiedenis).

¹³ <https://burgerenergie.be/groene-burgerstroom-verbruiken-bij-mij-thuis/>

Europa verzeilde recent in de ergste energiecrisis sinds de jaren 70. In deze chaos blijken burgerenergie-coöperaties opmerkelijk veerkrachtig. Voor hen is stroomlevering een dienstverlening aan de leden. Leden van burgerenergie-coöperaties zijn terzelfdertijd eigenaar van de installaties, als gebruiker van de geproduceerde energie. Ze bepalen zelf hoeveel die energie moet kosten op hun energiefactuur, en hoeveel die moet opbrengen voor hun burgerenergie-coöperatie. De geproduceerde elektriciteit wordt collectief gedeeld aan kostprijs plus marge. 70% van de leden heeft slechts één aandeel van 250 euro, 85% van de leden neemt thuis de stroom af en gebruikt dus burgerenergie. Dit toont aan dat mensen vooral lid worden van een burgerenergie-coöperatie om toegang te krijgen tot lokaal geproduceerde hernieuwbare energie aan een faire prijs. De interne solidariteit in de coöperatie speelt dankzij de 30% leden die meer aandelen kopen dan noodzakelijk, waardoor ook de 70% leden die slechts 1 aandeel bezitten hun jaarverbruik kunnen afnemen (rood) en daarnaast genieten van een bescheiden dividend (blauw).

Onderbenutte daken – rekenvoorbeeld:

Burgerenergie-coöperaties stimuleren hun leden om zuinig om te springen met energie (REG) en zelf ook energie te produceren (HE). Meer dan 40% van de leden heeft eigen zonnepanelen op het dak. Maar die geschikte daken liggen niet vol met PV, enkel het eigengebruik wordt op jaarbasis gedekt. Zonde van de onbenutte oppervlakte. Al die individuele PV-installaties collectief upgraden tot 10 kWp, betekent ca 120 MWp extra residentiële PV of ca 100 GWh per jaar extra zonnestroom om collectief te energiedelen met leden zonder eigen dak. Dat komt overeen met de realisatie van ca 20 extra coöperatieve onshore windturbines of een verdubbeling van het huidig coöperatief productiepark.

REScoop Vlaanderen adviseert daarom om:

- Beide vormen van Energiedelen te evalueren en naast het ‘individueel energiedelen’ ook het ‘collectief energiedelen’ zoals reeds lang succesvol toegepast een volwaardige plaats te geven in de Vlaamse regelgeving.
- De ondersteuningsmechanismen voor PV op bestaande daken te evalueren en af te stemmen op het volledig benutten van geschikte daken via Energiedelen. Een gelijk speelveld betekent faire ondersteuningsmechanismen voor zowel industriële als residentiële toepassing.

d) Ondersteun burgerinitiatieven

De Nederlandse overheid heeft twee krachtige hefboomen opgezet om burgerinitiatieven te ondersteunen. Wij vragen dat Vlaanderen gelijkaardige hefboomen ontwikkelt.

1) De opname in het Klimaatakkoord van een verplicht participatieplan tot 50% burgerparticipatie in grootschalige wind- en zonprojecten op maat van de gemeenschap als voorwaarde voor vergunningsaanvraag.

De Nederlandse overheid heeft voor een gelijk speelveld voor burgerinitiatieven gezorgd, waardoor burgerenergie-coöperaties in Nederland wel de sociaal maatschappelijke rol kunnen spelen die ze wensen.

REScoop Vlaanderen vraagt een gelijkaardige aanpak voor Vlaanderen via ons

Verzoekschrift¹⁴ Vlaams parlement 2023/25.

Het mag niet zijn dat Vlamingen in tegenstelling tot Nederlanders en Walen door hun bewindvoerders als Europese 2-derangs-burgers behandeld worden die geen gelijkwaardige toegang krijgen tot de lokale hernieuwbare energiebronnen.

De Nederlandse overheid zorgt met de invoering van een **verplicht participatieplan** in grootschalige wind- en zonprojecten voor een gelijk speelveld voor burgerinitiatieven zoals Europa voorschrijft.

Europa herdefinieert immers het speelveld: vroeger waren er 2 partijen actief op de energiemarkt, de publieke en de private spelers, de burgers zaten passief in de tribune en betaalden toegang via hun energiefactuur. In de middelcirkel was ruimte voor PPS-constructies, publiek-private samenwerkingen. De EU-directieven voorzien een derde speelveld met plaats voor burgerinitiatieven, actieve burgers die zich verenigen in burgerenergie-gemeenschappen. In de middencirkel ontstaat plaats voor 'gemengde energiegemeenschappen' waar naast burgers ook plaats is voor lokale overheden en/of lokale bedrijven. In Vlaanderen ging de aandacht vooral naar de middelcirkel en vergeet men ondertussen het gras in te zaaien op het speelveld voor burgerinitiatieven. Hoog tijd om daar werk van te maken.

2) De uitrol van een Ontwikkelfonds voor energiecoöperaties¹⁵.

Waarom dit fonds? Voordat een energiecoöperatie een wind- of zonnepark kan bouwen, moet ze veel regelen en onderzoeken laten uitvoeren. Staan de omwonenden open voor de plannen? Zijn er genoeg leden die meedoen? Krijgt de coöperatie wel een vergunning om het park te realiseren? **Het is in deze fase onzeker of het project doorgaat en de coöperatie wil of kan geen financiële risico's aangaan.** Een lening van het Ontwikkelfonds voor energiecoöperaties kan dan een uitkomst zijn.

Het fonds werd opgezet door de Nederlandse federatie van burgerenergiecoöperatie samen met het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, InvestNL en het Nationaal Groenfonds. Het ministerie en de deelnemende provincies en gemeenten hebben subsidie beschikbaar gesteld voor het Ontwikkelfonds.

¹⁴ <https://www.rescoopv.be/actueel/vlaanderen-waait-de-wind-nog-niet-voor-iedereen>

¹⁵ <https://energiesamen.nu/pagina/77/ontwikkelfonds-voor-energiecooperaties>

Het fonds is een revolverend fonds. Dit houdt in dat het fonds zichzelf in stand moet houden. Met de leningen en risico-opslagen die aan het einde van het ontwikkeltraject terugbetaald worden, kunnen weer nieuwe projecten gefinancierd worden. Als een project niet lukt, wordt de kwijtgescholden lening gecompenseerd met de risico-opslag van leningen die wel tot realisatie leiden.

e) Energiedelen in appartementsgebouwen

Energiedelen in appartementsgebouwen riskeert zijn doel volledig mis te lopen, door energieleverancierstoelagen, en door administratieve kosten aangerekend door de syndici. De ongelijkheid tussen appartementsbewoners en bewoners van rijwoningen wordt hierdoor scherp gesteld. De regelgeving in het Brussels hoofdstedelijk gewest kan daarvoor een inspiratiebron zijn.

De eerste concrete toepassing van het vernieuwde energiedecreet betrof het energiedelen binnen een gebouw, hoofdzakelijk maar niet beperkt tot appartementsgebouwen (01/01/2022). Gedurende het hele jaar 2022 was een sterk beperkende voorwaarde dat alle deelnemers aangesloten waren bij dezelfde energieleverancier. Begin 2023 is deze voorwaarde versoepeld en werd het mogelijk verschillende energieleveranciers te hebben. Het was pas eind 2022 dat sommige energieleveranciers aankondigden toeslagen aan te rekenen voor alle deelnemers aan energiedelen, producenten zowel als consumenten. Die extra vaste kosten variëren al naargelang de energieleverancier van 50 tot 150 €/jaar voor de aangesloten deelnemers. Sommige energieleveranciers rekenen geen extra kosten aan. Door de vrijheid van keuze van energieleverancier is het onvermijdelijk dat sommige bewoners klant zijn bij een leverancier die een extra meerkost aanrekent, terwijl anderen daarvan gevrijwaard blijven.

Sinds februari 2023 is er een zekere stabilisatie van het aandeel energiecomponent op de elektriciteitsfactuur, die zich voor huishoudelijk gebruik situeert in de buurt van de 0,19 €/kWh (enkel de energiecomponent, dus zonder net- en distributiekosten, zonder heffingen). Een heel pak lager dan tijdens het crisisjaar 2022, maar nog steeds 2,5 keer zo hoog als voor de ontsporing van de energieprijzen als gevolg van mondiale spanningen.

De energiecomponent van de elektriciteitsfactuur is het aandeel dat deelnemers aan het energiedelen binnen één gebouw kunnen “verdienen”, terwijl de producerende deelnemer de injectievergoeding voor het gedeelde volume verliest. Sinds februari 2023 bedraagt die injectievergoeding ongeveer 0,08 €/kWh. Het financiële voordeel dat deelnemers kunnen genieten is dan het verschil tussen beide tarieven, energiecomponent en terugleververgoeding, en bedraagt dus ongeveer 0,11 €/kWh.

De volumes die gedeeld kunnen worden in appartementsgebouwen zijn van de orde grootte van hooguit 1000 kWh per jaar per appartement. Het financiële voordeel is dus beperkt tot ongeveer 110 € per jaar voor elk van de deelnemers. Als daar administratieve toeslagen worden aangerekend door sommige energieleveranciers (tot 150 € per jaar) is het mogelijk dat energiedelen voor sommige bewoners duurder uitkomt dan niet energiedelen. Dit is geen goed signaal om energiedelen te promoten en zonnepanelen te promoten bij een aanzienlijk aandeel van de Vlaamse bevolking dat gehuisvest is in appartementen.

Zelfs als die meerkost die sommige energieleveranciers aanrekenen vermeden kan worden door over te stappen naar een andere energieleverancier, dan nog is het financiële voordeel van energiedelen in appartementsgebouwen veel te klein in verhouding tot de administratieve overlast die gecreëerd wordt. Vele syndici die de boekhouding verzorgen van appartementsgebouwen willen daarnaast zelf ook een vergoeding krijgen van de bewoners omwille van de administratieve overlast. Bedragen tot 10 € per maand per appartement circuleren. In kleinere appartementsgebouwen (tot 10-20 wooneenheden) is het niet onmogelijk om bij de bewoners een vrijwilliger te vinden die de administratie kosteloos op zich neemt, maar in grotere appartementsgebouwen (meer dan een 50-tal woonheden) is het quasi onmogelijk om de syndicus niet te betrekken. Dit betekent dat energiedelen in appartementsgebouwen geen aantrekkelijke formule is, zelfs niet aan de nog steeds hoge energiekosten. Als de energiekosten in de toekomst opnieuw zouden dalen naar het niveau van voor de energiecrisis, dan is er geen business case voor energiedelen in een appartementsgebouw. Zeker niet als men bedenkt dat enkel al de investeringsbeslissing om gemeenschappelijke zonnepanelen te plaatsen een tweederde meerderheid vraagt. Eigenaars die hun appartement verhuren en niet in het gebouw wonen, zijn geneigd om niet voor dergelijke projecten te stemmen omdat zij geen persoonlijk voordeel hebben bij energiedelen. Er bestaan middelen om een deel van het voordeel te doen terugvloeien naar de eigenaar, maar deze zijn te weinig bekend.

Een ingrijpen in de hoogte van de toeslagen die energieleveranciers kunnen vragen dringt zich op, maar is wellicht moeilijk te realiseren in een vrije markt.

De mogelijkheden van appartementsbewoners/eigenaars om een rol te spelen in de energietransitie zijn veel beperkter dan voor bewoners/eigenaars van individuele woningen. Een individuele PV-installatie op het dak van een appartementsgebouw is in theorie niet onmogelijk, maar vereist een moeilijke 4/5 meerderheid, en vraagt ook een dure aanpassing van het intern reglement van het appartementsgebouw. Bovendien maken de kleinere afmetingen van een individuele installatie, en de veel ingewikkelder en langere bekabeling in een appartementsgebouw, dat de investeringskost voor een privaatieve PV-installatie ook nog eens veel duurder gaat zijn dan bij een eengezinswoning.

Appartementsbewoners/eigenaars hebben dus niet dezelfde kansen als de bewoners/eigenaars van individuele woningen: of een veel duurdere privaatieve PV-installatie met dure juridische kosten, of deelname aan een collectieve PV-installatie die een veel kleinere financiële impact heeft. In beide gevallen is het voordeel van de keuze voor een duurzame oplossing vele malen minder interessant dan bij de bewoners/eigenaars van een individuele woning.

Om gevolg te geven aan deze ongelijke behandeling moet worden nagedacht of de distributie- en netkosten in een appartementsgebouw dat wil deelnemen aan energiedelen kwijtgescholden kunnen worden. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft men dergelijke beslissing genomen, na een uitgebreide kosten-batenanalyse. Daar heeft men verschillende scenario's berekend om na te gaan wat de impact zou zijn op de net- en distributiekosten bij verschillende niveaus van deelname aan het energiedelen. Men is tot de conclusie gekomen dat als een voldoende aantal appartementsgebouwen ertoe te brengen is om aan energiedelen te doen, dat dan de totale net- en distributiekosten er voordeel bij hebben. Om dergelijk succes een eerlijke kans te geven, is daarom beslist om geen net- en distributiekosten

aan te rekenen voor appartementsgebouwen die deelnemen aan het energiedelen, en ook om een reductie van de net- en distributiekosten toe te passen op verschillende gebouwen achter dezelfde transformatorcabine. Een gelijkaardige beslissing moet overwogen worden om de grote groep appartementsbewoners in Vlaanderen een kans te geven bij te dragen tot de energietransitie, en terzelfdertijd een economisch voordeel te creëren voor de distributienetbeheerders.

f) Suggestie voor een snelweg naar een koolstofvrij Vlaanderen

Durf als overheid te vertrekken van het wensbeeld waar we naar toe moeten, en pas daarop het plannings- en vergunningstraject voor hernieuwbare energie op land aan.

We verwijzen hier als voorbeeld naar het planningsproces dat **Provincie Oost-Vlaanderen** hanteert met haar concept **Energielandschap 2050**¹⁶.

Het Energielandschap 2050 is een ruimtelijke regionale energievisie, gebaseerd op wat ruimtelijk, maatschappelijk, technisch en financieel mogelijk is. De visie maakt duidelijk welke hernieuwbare energie-installaties een bepaalde plek kunnen krijgen en waarom.

---

¹⁶ <https://oost-vlaanderen.be/wonen-en-leven/ruimtelijke-planning/beleidsinstrumenten/energielandschap-in-2050.html>

3) Betaalbaar en energiezuinig wonen: ondersteun coöperatieve renovatietrajecten

Context: burgerenergiecoöperaties hebben kennis en wekken vertrouwen

Burgerenergiecoöperaties beschikken over heel wat **kennis, technieken en netwerken** die nodig zijn om energetische renovatieadviezen te geven met de bijhorende ontzorging en mogelijkheid tot snellere en betrouwbare uitvoering door een vervolg via groepsaankopen. Er zijn momenteel te weinig kwaliteitsadviseurs (EPC-deskundigen, renovatiecoaches van energiehuizen) op pad om de nodige versnelling van die renovaties (het moet 3 keer sneller) te realiseren¹⁷.

Burgerenergiecoöperaties kunnen ingezet worden (bv. via aanbestedingen, als onderaannemers...) voor de uitvoering van de renovatiegolven en organiseren van opleidingen voor renovatiedeskundigen. Er loopt bovendien een campagne om fors strengere eisen op te leggen aan het beroep van energiedeskundige wat het aantal beschikbare energiedeskundigen niet zal verhogen.

Eigenaren zijn eerder geneigd te luisteren naar het advies over energie-efficiënte renovatiemaatregelen als het komt van een bron die ze **vertrouwen**¹⁸. Burgerenergiecoöperaties inzetten bij deze adviezen en de renovatiecampagnes:

- Verhoogt het vertrouwen: winst is voor deze coöperaties ondergeschikt aan de klimaatdoelstellingen en sociale overwegingen
- Verbreedt de invloed van de campagnes omdat reeds heel wat burgers aandelen en inspraak hebben in deze coöperaties. Deze aandeelhouders gaan heel wat bewuster om met energie (onderzoek van Ecopower wees uit dat hun aandeelhouders/klanten heel wat zuiniger omspringen met energie) en praten hierover met hun familie, burens, collega's enz.... Zij zijn dus de beste ambassadeurs om de energetische renovaties te promoten.

Burgerenergiecoöperaties kunnen ook een deel van de renovatieadviezen, -campagnes en -infosessies **helpen financieren** en hun lokaal netwerk (aandeelhouders, aannemers, promotiekanalen, architecten, specialisten PV en duurzame warmte zoals Steunpunten Duurzaam Bouwen en Verbouwen...) hiervoor mobiliseren.

Burgerenergiecoöperaties werken aan en krijgen ondersteuning voor innovatieve en sociale energiemaatregelen, via bepaalde technieken en specifieke doelgroepen. Er lopen projecten in samenwerking met verschillende overheden (bij VLAIO, verschillende provincies, steden en gemeenten, de Europese Unie)

- voor appartementsgebouwen en scholen,
- met de focus op betaalbaarheid voor sociale doelgroepen,
- rond energiedelen,
- rond intelligente sturing en optimalisatie van het energieverbruik,
- rond koppeling met zonnepanelen,
- rond duurzame mobiliteit via laadpalen en batterijen, ...
- ontwikkeling one stop shops

---

¹⁷ <https://www.vlaanderen.be/veka/nieuwsberichten/het-veka-verstrengt-controles-en-erkenningsvoorwaarden-voor-energiedeskundigen>

¹⁸ <https://solarmagazine.nl/nieuws-zonne-energie/i35055/niet-overheid-maar-familie-of-vriend-trekt-consument-over-de-streep-voor-renovatie>

Enkele voorbeelden zijn OSR-COOP, Rhedcoop, Come-res..., Power-Up, Zonnebouwers+, Tandems

Beleidsaanbevelingen

- 1) Creëer een **stabiel en langdurig kader** om de begeleiding van energierenovaties te ondersteunen. In zo een kader kunnen burgerenergiecoöperaties een duidelijke strategie ontwikkelen die ten dienste staat voor de particulier waarop ze jaren kunnen verder bouwen en kwaliteit in hun dienstverlening waarborgen.
- 2) Maak het mogelijk dat **energiehuizen en burgerenergiecoöperaties partnerschappen** kunnen aangaan. Burgerenergiecoöperaties focussen op de creatie van maatschappelijke meerwaarde en zijn daarom niet vergelijkbaar met commerciële spelers die vooral winst willen maken.
- 3) **Erken de toegevoegde waarde van coöperatieve renovatie-initiatieven** en hun bijdrage aan hernieuwbare verwarming en koeling:
  - a) Door burgerenergiecoöperaties ook te erkennen en te promoten
    - i) als eerste rechtstreeks aanspreekpunt en one-stop-shop voor particulieren bij hun renovatie-aanpak;
    - ii) als partner van de Vlaamse overheid in het mee realiseren van de Vlaamse renovatiestrategie richting 2050.
  - b) Door burgerenergiecoöperaties te integreren in renovatieadvies en one-stop-shops. Afgelopen energiecrisis bleek dat bepaalde energiehuizen onderbemand waren. In die zin is het een gemiste kans om de burgerinitiatieven rond renovaties niet te betrekken/erkennen.
- 4) Bied gerichte ondersteuning voor de opschaling en vermenigvuldiging/uitrol van coöperatieve renovatieprogramma's.
- 5) Zorg ervoor dat **overheidsaanbestedingen** toegankelijk zijn voor coöperatieve renovatieprogramma's.
- 6) Zet in op **ontzorging**:
  - i) Ontzorg de burger bij zijn renovatie, zowel voor eigenaars als huurders. Dat kan via de Energiehuizen, maar zeker ook via coöperatieve initiatieven, beide op te vatten als one-stop-shops.
  - ii) Maak deze toegankelijk en bekend bij iedereen, en zorg dat voor elke woning een renovatiemasterplan wordt uitgewerkt, zodat lock-ins vermeden worden. De burger krijgt technisch advies en wordt wegwijs gemaakt in de verschillende financieringsopties.
- 7) Zet in op **(voor)financiering** van renovaties
Elke woningeigenaar hoort financiële toegang te hebben tot een klimaatrenovatie. Dit kan door op maat gemaakte voorfinancieringsinstrumenten te introduceren, voor verschillende type eigenaren en huurders op basis van aflossingscapaciteit, het al dan niet lijden aan energiearmoede, leeftijd en woningtype. De overheid dekt de risico's van deze instrumenten en garandeert een bescheiden rendement.
- 8) Stimuleer een **collectieve aanpak**.

- i) Versnel met een collectieve renovatieaanpak. Zet in op grootschalige wijkrenovatie van meer dan 1.500 woningen, met een focus op kwetsbare wijken.
- ii) Gebruik de bovenstaande pilaren van ontzorging en voorfinanciering zodat iedereen mee kan.
- iii) Grijp de wijkrenovatie ook aan om de verduurzaming van de warmtevoorziening en lokale productie hernieuwbare energie collectief aan te pakken.

4) Warmte

a) Burgerenergiecoöperaties zijn een ideale partner om mee te betrekken in de warmtetransitie

Burgerenergiecoöperaties bewijzen dagelijks dat ze voldoende professioneel en deskundig zijn warmtenetten te ontwikkelen en uit te baten:

- Ze hebben al **ruime ervaring** in het realiseren van warmtenetten. Zowel grotere bovenlokale, als kleinere zeer lokale warmtenetten zijn hun niet vreemd. Warmtenetten op hoge temperatuur en energienetten (combinatie warmte & koude) op lagere temperatuur zijn in de praktijk al gerealiseerd. Er is ook aandacht voor het integreren van bestaande gebouwen en woningen in het warmtenet.
- Burgerenergiecoöperaties zijn **niet gedreven door winstmaximalisatie**. Er mag tenslotte maar maximum 6% dividend worden uitgekeerd. Doordat aandeelhouders ook gebruikers zijn, zullen ze democratische prijzen hanteren voor hun producten/diensten.

→ Beleidsaanbeveling:

We vragen dat Vlaanderen burgerenergiecoöperaties **erkent** als een belangrijke actor bij de transitie naar een duurzaam warmtelandschap en hen toelaat om deze rol ook in de toekomst verder op te nemen.

b) Ondersteuning van coöperatieve warmtenetten

De Nederlandse regering ondersteunt de verdere ontwikkeling van coöperatieve warmtenetten (<https://buurtwarmte.energiesamen.nu/nieuws/3416/eerste-25-miljoen-euro-beschikbaar-voor-cooperatieve-warmte>), via de oprichting van een "Ontwikkelfonds Warmte". Op die manier erkent de Nederlandse overheid de maatschappelijke route van coöperatieve collectieve warmtevoorzieningen van en voor de bewoners, waarbij ook de hoge kosten tijdens de studiefase gedekt worden.

→ Beleidsaanbeveling:

We vragen dat Vlaanderen een gelijkaardig initiatief neemt als Nederland en ook in Vlaanderen de ontwikkeling inclusief studiefase van coöperatieve warmtenetten **financieel ondersteunt**.

c) Regelgevend kader voor warmtenetten

De focus moet liggen op het realiseren van collectieve warmtenetten en niet op het blokkeren van initiatieven door een te strak regelgevend kader. Er moeten openingen blijven voor verschillende spelers en mag niet gedacht worden uit een monopolypositie.

→ Beleidsaanbeveling:

We vragen dat Vlaanderen het regelgevend kader voor de realisatie van warmtenetten **zo open mogelijk** houdt.

d) Call groene warmte

De aanleg van warmtenetten is zeer kapitaalsintensief in de beginfase.

Indien initiatiefnemers te lang moeten wachten op toegezegde subsidies, kan dat de cashflow van een project in gevaar brengen. Er moet een mogelijkheid bestaan om een vervroegde toekenning van subsidies te bekomen. Warmtenetten in reeds bebouwde omgeving hebben de extra moeilijkheid om een volledig intekenscenario te realiseren in het kader van een investeringsbeslissing.

→ Beleidsaanbeveling:

We vragen dat Vlaanderen zorgt voor een duidelijke call groene warmte waarbij haalbare projecten niet achter het net vissen of er te lang gewacht moet worden op de uitbetaling van de uiteindelijk toegekende steun.

e) Betaalbare lokale warmte

70% van de energiekosten van een gemiddelde Vlaming gaat naar verwarming en warm water. Om de energiefactuur voor de burgers betaalbaar te houden moeten we inzetten om het warmteverbruik van de gezinnen onder controle te houden. Burgerenergiecoöperaties kunnen dit door:

- a. Onze eigen warmtebronnen optimaal te benutten en het energieverhaal lokaal te houden. Ze hebben de durf om nieuwe warmtebronnen aan te boren zoals Aquathermie, geothermie, CST-technologie, ...
- b. De meerwaarde in eigen streek te houden.
- c. Energie te democratiseren, zoals de Europese directieven voorschrijven met de definitie van energiegemeenschappen.

→ Beleidsaanbeveling:

Gebruik zoveel mogelijk lokale energiebronnen voor collectieve warmtenetten en hou de kosten voor warmte betaalbaar door burgerenergiecoöperaties te ondersteunen.

5) Financiering distributienet door burgers

Onze netbeheerder Fluvius staat voor gigantische investeringen, die nodig zijn om het net klaar te maken voor de elektrificatie als gevolg van de energietransitie. Fluvius voorziet namelijk een 'no regret'-investeringsbudget van 4 miljard euro¹⁹ voor de periode 2023-2032.

Tot nu toe werden investeringen in het net voornamelijk gedragen door de lokale besturen. Het distributienet in Vlaanderen is vandaag in handen van de lokale besturen via elf Vlaamse intergemeentelijke samenwerkingen eigenaar zijn van Fluvius.

Maar de noodzakelijke toekomstige investeringen dreigen de draagkracht van de lokale besturen te overstijgen. De voorziene extra Vlaamse middelen voor het Gemeentefonds volstaan niet om de voorziene uitgaven – vooral door de oplopende inflatie - te dekken²⁰.

Aangezien de Vlaamse begroting voor 2024 op een tekort van 3 miljard afstevent²¹, zal er geen ruimte zijn om de structurele tekorten in het Gemeentefonds te spekken met Vlaamse middelen. Hierdoor zullen de lokale besturen hun reserves moeten aanspreken om hun lopende uitgaven (o.a. pensioenkosten en stijgende personeelskosten) te dekken.

¹⁹ <https://over.fluvius.be/sites/fluvius/files/2023-06/investeringsplan-2024-2033.pdf>

²⁰ <https://www.vvsg.be/nieuws/extra-vlaamse-middelen-volstaan-niet-om-financiele-problemen-lokale-besturen-op-te-vangen>

²¹ <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/vlaanderen/vlaamse-begroting-duikt-3-miljard-in-het-rood/10491845.html>

Slotsom: de lokale besturen beschikken niet meer over de reserves om de noodzakelijke investeringen in het distributienet te financieren.

Dit baart ons, als Vlaamse burgers, grote zorgen. Want waar zal het geld om die investeringen te dekken dan wel vandaan moeten komen? Gaat de Vlaamse overheid het net privatiseren of uitverkopen aan buitenlandse investeerders, en zo strategische infrastructuur uit handen geven? Of staat de Vlaamse overheid open voor een dialoog met de civiele samenleving om een deel van het slapende spaargeld van de Vlaamse burgers te activeren voor duurzame investeringen in noodzakelijke infrastructuur? Op die manier zouden Vlaamse burgers zelf ook een stuk mede-eigenaar kunnen worden van hun eigen distributienet.

Voorbeelden in het buitenland tonen aan dat burgers wel degelijk mee in hun eigen distributienetwerk kunnen investeren.